

De voorvaderen van Anna Bakx

In zijn artikel **De hoveniersfamilie Franken** te Bergen op Zoom (Brabantse Leeuw T86, 1990) heeft F.C.J. Wierckx de familierelatie bewezen tussen Anna Bakx *-de echtgenote van Jan Huijbregtse Franken-* en Aart Jansse Baks, en bovendien dat Anna Bakx verwant was aan de protestantse familie Baks die in de 18^e eeuw een prominente rol speelde in de Bergse stadspolitiek.

Er is naderhand een aantal genealogieën op het internet verschenen over de herkomst van Aart Jansse Baks, ook wel Arnoldus Janssen Bakx/Bax genoemd, waarbij in de meeste gevallen een directe relatie wordt gesuggereerd met de familie Bax van de ruiteraanvoerders Johan, Paulus en Marcelis. Ook zijn er aannames gedaan op basis van patroniemen, dus zonder de vermelding van de naam Bax.

Het gebruik van internet leidt er enerzijds toe dat er onjuiste stambomen *-waarbij vaak de wens de vader is van de gedachte-* worden verspreid en gekopieerd.

Anderzijds, door toenemende digitalisering van bronnen, biedt het internet ons de mogelijkheid om tegelijkertijd in meerdere archieven op zoek te gaan en verbanden te leggen waar dat eerder een haast onmogelijke opgave was.

Uiteindelijk vond ik hierdoor Aart Jansse Baks terug in Grave, dat net als Bergen op Zoom een belangrijke garnizoensstad was in de Republiek vanaf de 16^e eeuw.

De spelling van de familienaam Bakx varieert nogal per archiefvondst, óók waar het duidelijk om dezelfde persoon gaat. Ik gebruik voor het gemak in de rest van dit verhaal de meest voorkomende en ook meest eenvoudige spelling, namelijk 'Bax'.

De hieronder vermelde Arnoldus/Aart Jansse Bax moet mijns inziens de vader zijn geweest van Anna Bax die in 1710 in Bergen op Zoom Jan Huijbregtse Franken trouwde. Verderop in het verhaal zal aannemelijk worden gemaakt dat hij verbonden was met de stad Bergen op Zoom én met de ruiteraanvoerders Bax.

Arnoldus/Aart (Jansse) Bax, j.m. gedoopt NG 7-6-1640 Grave, overleden 15-5-1720 Bergen op Zoom Tr. 3-10-1663 NG Grave, ot. 3-10-1663 Nijmegen

Aeltien Nolde, j.d. geboren te Nijmegen, wonende te Nijmegen. (1.)

---

1. Dopen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 6, blad 9r Gemeente: Grave, Periode: 1639-1670 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Overlijdensregister Krankenbezoeker 1701-1737, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 5;

-Notaris Cornelis van Booren, Minuutakten, 1720, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0355, aktenummer 20 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1720;

-Trouwden, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 13, blad 19r Gemeente: Grave, Periode: 1656-1676 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Huwelijksregister Nederduits-Gereformeerde Gemeente, 1592 - 1811 Folio 294, Afkomstig uit archief 510 Retroacta van de Burgerlijke Stand Nijmegen (RBS), inv.nr. 1174.

Vader van Arnoldus/ Aart Bax is Jan Bax hieronder:

Jan Bax, ruiter onder den heer Resoir, overleden vóór 2-4-1660

Tr. 21-12-1636 NG Grave, ot. 3-12-1636 NG Grave

Margarita/ Grietjen Aerts Schrans, j.d. van Grave, gedoopt NG 05-1620, *dochter van Aert Schrans en Maritgen van Hensberch/ Hinsberch*, Margarita Aerts hertrouwt 2-4-1660 te Grave met Willem van Diest. (2.)

Aart Jansse Bax is dan vernoemd naar zijn grootvader Aert Schrans.

De broer van Margarita Schrans, **Willem Aertssen (Schrans)**, *trompetter onder van Eekelen*, trouwt op 1 apr 1631 te **Bergen op Zoom** met IJken/Iken Jans, geboren te Bergen op Zoom. (3.)

Mogelijke vader of broer van Maritgen van Hensberch is **Jacob van Hensberch x Catelyne Vermeurs**, die ruiter is onder ritmeester **Marcelis Bax**, te Bergen op Zoom in 1601 en de overleden man is van **Catalijna Jans (Vermeurs?)** die op 4-4-1606 te Grave trouwt met **Peeter Vriendt van Holtwijler**, ruijter onder ritmeester Quaedt). (4.)

Jasper Bax, hieronder is een broer van Jan Bax:

Jasper/ Casper/ Gaspar Bax, weduwnaar van Wesel (D), ruiter onder den heer Risoir, overleden vóór 27-1-1638

Tr. NG 14-5-1633 Grave, ot. NG 26-4-1633 te **Bergen op Zoom**

Maria Pissees/ (de) Pisset, gedoopt NG 4-1613 te Grave, *dochter van Guiliame Pisset en Maria Clockers*, wonende te Bergen op Zoom, weduwe van Jacques Mammart/ Manhaert. Maria moet na 23-8-1628 met Jaques Mannart zijn getrouwd, want op die datum doopte hij nog een zoon Adriaen van zijn vrouw Jaquemyntken Adriaens. Op 27-01-1638 hertrouwde Maria de Pisset te Grave met Herman Willemsen. (5.)

Maria, vrouw van Jasper Bax, was de dochter van Luitenant, (later ritmeester) **Guillam (de) Pisset**, die op 17-12-1625 te Brielle trouwde met **Constantia Bax**, weduwe van **Robert Coutts** én dochter van ritmeester **Paulus Bax** uit Bergen op Zoom. (6.)

---

2. Trouwen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 13, blad 11v Gemeente: Grave Periode: 1656-1676 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Trouwen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 12, blad 35, Gemeente: Grave Periode: 1628-1655 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 12v10 Gemeente: Grave Periode: 1615-1639 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Dopen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 4, blad 30r Gemeente: Grave Periode: 1602-1615 Religie: Nederduits Gereformeerd.

3. NH-trouwboek 1626-1637, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 28 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1626-1637 Religie: hervormd.

4. Notaris Anthonius Molkeman, Minuutakten, 1593-1613, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0005, blad 151, aktenummer 65 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1593-1613;

-Nederduits Gereformeerd trouwboek 1602-1628, archiefnummer 1437, Brabants Historisch Informatie Centrum, inventarisnummer 11, blad 45r01 Gemeente: Grave Periode: 1602-1628 Religie: Nederduits Gereformeerd.

5. Trouwen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 12, blad 23 Gemeente: Grave Periode: 1628-1655 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-NH trouwboek 1626-1637, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 28 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1626-1637 Religie: hervormd;

-Dopen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 4, blad 27v Gemeente: Grave Periode: 1602-1615 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-DTB Dopen Deel: 15, Periode: 1627-1633, Bergen op Zoom, archieftoegang 8012, inventarisnummer 15, 23 augustus 1628, Nederduits Gereformeerd doopboek 1627-1633

-Trouwen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 12, blad 42 Gemeente: Grave Periode: 1628-1655 Religie: Nederduits Gereformeerd.

6. De kroniek van het Geslacht Backx, Th. A. Boeree, 1943 Wageningen, blz. 489

Jasper Bax is geboren te Wesel.

De stad Wesel behoorde, met onderbreking van 1614-1629 vanwege Spaanse bezetting, tot de oostelijke Staatse linie. In 1605 was prins Maurits er gelegerd (7.)

Een Guillam (de) Pisset* treedt op 21-12-1605 in Grave op als getuige bij de doop van een kind van Hans Nolde (is dit mogelijk een voorvader van Aeltien Nolde, de vrouw van Arnoldus Bax?). Guillam Pisset getuigt ook bij de doop van Charles Sausse op 12-1-1620, waarbij ook Guillam de Levin getuigt. Deze Guillam de Levin was de echtgenoot van Anne-Marie van Berck, die weduwe was van ritmeester **Marcelis Bax**. (8.)

Ik vond maar liefst 4 verschillende Guilliam (de) Pissets, waarvan er één (vermeldingen 1606-1618) ritmeester was te Groningen. Deze Guilliam was gehuwd met jonkvrouw **Anna Bax. Hij was niet de vader van de Guilliam (de) Pisset die met Constantia Bax trouwde, maar vermoedelijk zijn neef of oom.*

Feit is dat Jasper Bax trouwde met de dochter van ruiteraanvoerder Guillam de Pisset en dat deze Guillam de Pisset op 17-12-1625 te Brielle zijn tweede huwelijk aanging met Constantia Bax, *gedoopt 4-4-1590*, dochter van ruiteraanvoerder Paulus Bax uit Bergen op Zoom. Dit doet sterk vermoeden dat er sprake was van een familierelatie tussen ruiter Jasper Bax uit Grave en de ruiteraanvoerders Bax uit Bergen op Zoom. (9.)

Uit de doopakten van Grave blijkt dat zowel Jaspers als Jans zoon Jasper (= *Caspar/Gaspar*) werd gedoopt (beiden in 1737 geboren) en dat in 1743 Jan Bax opnieuw een zoon doopte met deze naam. De vernoeming van beide kinderen heeft in dit geval waarschijnlijk te maken gehad met het recentelijk overlijden van Jasper (zijn weduwe was al op 27-1-1738 hertrouwd) en niet met het vernoemen naar een (groot)vader. Het is ook niet zeker dat dit hun eerstgeboren zonen waren, immers Jasper huwde Maria de Pisset als weduwnaar en bij Jans huwelijk staat niet vermeld dat hij een Jongeman (j.m.) was, waar er bij Margarita Schrans wel de vermelding j.d. staat. (10.)

De broederrelatie (in plaats van vader-zoon) tussen Jan en Jasper, baseer ik op het feit dat beiden nog ruiters waren en dus van gelijke rang. Ook het feit dat Jaspers schoonvader trouwde met Constantia Bax, geboren in 1590, en dat Jasper zelf in 1633 trouwde met de nog maar 20-jarige Maria de Pisset en Jan in 1636 met de 16-jarige Margarita Schrans, maakt het niet waarschijnlijk dat Jasper één generatie boven Jan moet worden geplaatst of andersom. Het gebruik van de bijzondere naam Jasper voor de zonen van Jan suggereert een nauwe relatie tussen beiden, namelijk die van broers.

---

7. https://nl.wikipedia.org/wiki/Inname_van_Wesel

-Modley J.L., *de opkomst van de Nederlandsche Republiek, deel 10*, p. 53, 's Gravenhage 1881;

-Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 30r02 Gemeente: Grave, Periode: 1615-1639, Religie: Nederduits Gereformeerd (doop zoon ritmeester Quaed).

8. Dopen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 4, blad 10r Gemeente: Grave Periode: 1602-1615 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-NH doopboek 1618-1626, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 14 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1618-1626.

9. *De kroniek van het geslacht Backx*, Th. A. Boeree, 1943 Wageningen, blz. 489.

10. Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 83v05 Gemeente: Grave Periode: 1615-1639 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 87r12 Gemeente: Grave Periode: 1615-1639 Religie: Nederduits Gereformeerd;

-Dopen, archiefnummer 1437, BHIC, inventarisnummer 6, blad 23v Gemeente: Grave Periode: 1639-1670 Religie: Nederduits Gereformeerd.

De naam Jasper:

Er is in de stamboom van de ritmeesters Bax (Symon, Johan, Paul en Marcelis), uitgewerkt in De Kroniek van het Geslacht Backx van Th. A. Boeree, 1943, geen vermelding van een Jasper Bax.

Er is wel sprake van neef, jonkheer Jasper/ Casper van Eijck (*vernoemd naar zijn grootvader, Jasper, naaste vriend en vertrouweling van Jacob Bax (vader van de ritmeesters); beiden jonkheren uit 's-Hertogenbosch*). Zijn vader, Goyaard van Eijck, trouwde in augustus 1576 met de enige zus van de ritmeesters: **Heijlwig Bax**. Deze Goyaard werd in 1580 door Jacob Bax gemachtigd om het sterfhuis van zijn jong-overleden zoon Symon Bax af te wikkelen. Jasper van Eijck, zoon dus van Heijlwich Bax en zijn broer Jacob (*die een beroemde componist was!*) groeiden op in hun geboorteplaats Heusden en in Bergen op Zoom, en dus in de nabijheid van hun ooms: 1. ritmeester Johan Bax, die gouverneur was in Heusden en de ritmeesters 2. Paulus en 3. Marcelis die in Bergen op Zoom woonachtig waren. (11.)

Verder bleek dat Jasper van Eijck, op dat moment drossaard van Heusden, en daar wonende in het kasteel (waar eerder zijn oom Johan Bax woonde!), één van de erfgenamen was in de nalatenschap van zijn neef Jacob Bax, zoon van Paulus Bax. Zo blijkt uit de op 11 april 1627 te Bergen op Zoom opgemaakte akte.

Anna van Eijck, die vermoedelijk zijn zus was, trad op 20-1-1638 op als doopgetuige bij Marcellus Alexander van Stapel, het kind van Maria Marcellina Bax, *dochter van ritmeester Marcelis*, en Cornelis van Stapel. (12.)

Op 13 juli 1582 plunderden, de gebroeders Paulus en Marcelis Bax, mede in overleg met broer Johan, de plaatsen Helmond en Vught; dit ter provocatie van het katholieke bestuur van 's-Hertogenbosch. Als tegenmaatregel werd 3 dagen later hun vader Jacob Bax met diens vrouw én het kind van Goyart van Eyck, dat kennelijk door hen werd opgevoed, door het Bossche bestuur gevangengezet. (13.)

Uit bovenstaande blijkt dat er al geruime tijd sprake was van een nauwe (familie)band tussen de familie Bax en Van Eijck, waarbij het dus niet ondenkbaar is, dat Jasper Bax is vernoemd naar Jasper van Eijck, of diens grootvader. Bovendien doopte Jasper van Eijck zelf op 31 januari 1627 te Heusden een zoon 'Marcellus' en op 22 maart 1631 een zoon 'Johannes'. (14.)

---

11. De kroniek van het Geslacht Backx, Th. A. Boeree, 1943 Wageningen, blz. 484;

-<http://jacobvaneyckfestival.nl/wp-content/uploads/2018/10/Jacob-van-Eyck-in-Heusden-Hildo-van-Engen-28-10-2018.pdf>.

12. Notaris Wouter de Witte, Minuutakten van andere akten, 1625-1627, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0064, blad 190, aktenummer 9;

-NH doopboek 1634-1641, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 16 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1634-1641.

13. Grepen uit de geschiedenis van Bergen op zoom, door Th. A. Boeree, Overdruk van De Zoom Dagblad van het Zuiden, Publicaties van 1937-1941, blz. 34.

14. Dopen (Nederduits Gereformeerde Gemeente) Periode 1618-1642 Religie NG Inventarisnummer Heusden03 Folionummer 34r;

-Dopen (Nederduits Gereformeerde Gemeente) Periode 1618-1642 Religie NG Inventarisnummer Heusden03 Folionummer 60v

Overeenkomsten in woonplaatsen:

Ter verduidelijking hieronder een vereenvoudigde stamboom van de ruiteraanvoerders Bax:

			Jacob Bax 1517-1591					
	Simon Bax	Heylwich Bax	Johan Bax (1.)	Paulus Bax	Marcelis Bax			
Johan Bax (2.)	Jasper van Eijck	Willem Maurits Bax	Anna Bax	Anna Bax				
	Jacob van Eijck	Albert Johan Bax	Margaretha Bax	Maria M. Bax				
Paulus Bax (2.)	Anna van Eijck	Philips Marcelis Bax	Constantia Bax*	Maurits Bax				
		Anna Catharina Bax	Jacob Bax	Louise Bax				
			Elisabeth Bax	Roguina C. Bax				
	* Constantia Bax							
	X							
	Guillam (de) Pisset = schoonvader Jasper Bax							

We weten nu dat Aart Jansse Bax in 1640 in Grave is geboren, en dat hij in 1663 in Nijmegen ondertrouwde; de geboorteplaats van zijn vrouw Aeltien Nolde. Zijn vader Jan Bax trouwde in 1636 in Grave met de uit Grave afkomstige Margarieta Schrans, wier broer Willem Schrans in 1631 te Bergen op Zoom trouwde met de Bergse IJken Jans.

Ritmeester Johan/Jan Bax (2.), zoon van Symon Bax, gehuwd met Sophie van Golstein verbleef in ieder geval gedurende de periode 1627-1629 in Grave. Hun zonen Jan en Jacob werden er gedoopt op respectievelijk 27-8-1627 en 23-3-1629.

Zijn neef ritmeester Willem Maurits Bax, zoon van Johan Bax (1.) (*broer van Symon, Paulus en Marcelis en dus oom van de Johan hierboven*), gehuwd met Johanna Hoefyser, doopte in Nijmegen op 3-1-1638 hun dochter Aletia. (15.)

Johan Bax (2.) is op 7 november 1612 als jongeman (1^e huwelijk) gehuwd te Deventer met Sophia van Goltstein en was toen luitenant in de vaan van zijn oom ritmeester Johan Bax (1.)

Johan Bax (2.) had een zoon Paulus Bax (vernoemd naar zijn oudoom), gedoopt 18-2-1621 te Deventer en ondertrouwd 2 augustus 1647 met Geertruijd Sem uit Breda. Ik noem hem voor de duidelijkheid Paulus (2.). (16.)

---

15. *Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 40r16 Gemeente: Grave Periode: 1615-1639 Religie: Nederduits Gereformeerd*

-*Nederduits Gereformeerd doopboek 1615-1639, archiefnummer 1437, inventarisnummer 5, blad 48v1 Gemeente: Grave Periode: 1615-1639 Religie: Nederduits Gereformeerd*

-*Doopregister Nederduits-Gereformeerde gemeente Nijmegen Folio 81 Afkomstig uit archief 510 Retroacta van de Burgerlijke Stand Nijmegen (RBS), inv.nr. 1165*

16. *De kroniek van het Geslacht Backx, Th. A. Boeree, 1943 Wageningen, blz. 486*

Paulus Bax (2.) in akten te BoZ:

Op 18-2-1653 getuigde Paulus Bax te Bergen op Zoom met Willem Martensen bij de doop van Geertruijd Heijneman, dochter van Joannes Heijneman en Josina van Hele. (17.)

Op 8-2-1653 en op 16-4-1665 trad Paulus te Bergen op Zoom op in aktes waaruit blijkt dat hij belangen had in de buitenpoorterij, Heimolen, dus in de omgeving van Borgvliet, waar Aart Jansse Bax en kinderen woonden. Verder blijkt dat Paulus gedurende deze periode woonde in garnizoen Wesel.

Op 13-3-1665 trad Paulus in BoZ op als getuige bij de doop van het kind van zijn zwager, advocaat Adriaan Sem die gehuwd was met Maria de Hase uit Woensdrecht.

Op 31-8-1663 trad een Willem Maertens in BoZ op als getuige bij de doop van Willem Backx, zoon van Jan Backx* en Janneke Willems.

In 1665 trad een Willem Martens op in een aktes betrekking hebbend op Borgvliet.

Op 12-7-1667 hertrouwde Margriet Hendricxen van Burchvliet uit Zuidgeest, weduwe van Willem Martens. (18.)

Er komt in deze periode geen andere Willem Martens/Maertens/Martensen in de archieven van Bergen op Zoom voor, dus ik vermoed dat hij de Willem Martensen die in 1653 samen met Paulus Bax als doopgetuige optrad, dezelfde is als bij de doop van Willem Backx. Deze Willem Martens was woonachtig in Borgvliet, of had er belangen.

*Deze Jan Backx kan niet de vader van Aart Jansse Bax zijn, want die moet al vóór 2-4-1660 zijn overleden. Het kan hier wel gaan om zijn zoon, of om een broer van Paulus Bax 2, bijvoorbeeld de Jan die op 27-8-1627 in Grave is gedoopt.

Paulus Bax (2.) (zoon van Johan Bax (2.), en kleinzoon van Symon Bax) had dus belangen in de buitenpoorterij/de omgeving Borgvliet. Dit suggereert opnieuw een relatie met de familie van Aart Jansse Bax.

---

17. NH doopboek 1650-1663, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inv. 18 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1650-1663

18. -Notaris Adriaen van der Creke junior, Minuutakten, 1653, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0103, aktenummer 9 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1653

-Notaris Adriaen van der Creke junior, Minuutakten, 1665, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0115, aktenummer 36 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1665

-NH doopboek 1664-1672, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 19 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1664-1672

-NH doop- en trouwboek 1653-1721 - huwelijk 1653-1690, archiefnummer boz - 0423, Doop-, trouw- en begraafboeken Ossendrecht, inventarisnummer 1, blad 57 Gemeente: Ossendrecht Periode: 1653-1690

-NH doopboek 1650-1663, archiefnummer boz - 0031, Doop-, trouw- en begraafboeken Bergen op Zoom, inventarisnummer 18 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1650-1663

-Notaris Adriaen van der Creke junior, Concepten, 17e eeuw, archiefnummer boz - 0050, Notariële archieven Bergen op Zoom, inventarisnummer 0133, aktenummer 17 Gemeente: Bergen op Zoom Periode: 1600-1699

De plaatsing van Jan en Jasper:

Simon Bax, Vader van Johan Bax (2.) huwde op 17-6-1576 en was al vóór 11-2-1580, overleden en hij had slechts 1 zoon; Johan Bax (2.). Hij valt af daarom al als mogelijke vader van Jan en Jasper.

Jan en Jasper werden noch in doopregisters noch in aktes van nalatenschap genoemd als kinderen van Johan Bax (2.) (Zoon van Simon), die op 7-11-1612 in Deventer als jongeman Sophie van Golstein huwde. Johan Bax (2.) doopte overigens in 1622 en in 1624 tweemaal een zoon Jan. Kortom hij kan niet de vader zijn geweest van Jan en Jasper.

Van deze overige 3 kandidaten: Ritmeesters Johan (1.), Paulus (1.) en Marcelis Bax, moet Johan (1.) de vader óf grootvader zijn geweest van Jan en Jasper Bax en wel om de volgende redenen:

Paulus Bax (1.) huwde rond 1586 en zijn broer Marcelis Bax in 1607; dit maakt het niet erg waarschijnlijk dat zij (groot)vaders waren van Jan en Jasper. Paulus had een zoon Jacob, gedoopt in 1599 en Marcelis had een zoon Maurits, gedoopt in 1612. Jan en Jasper komen niet voor in hun testamenten.

Ritmeester Johan/Jan Bax (1.), geboren rond 1540 was de op een na oudste zoon van Jacob Bax (stamvader van de ritmeesters). Johan was eerst gehuwd met Maria van Huchtenbroeck, die op 3 oktober 1599 werd begraven te IJsselstein. Op 5 januari 1602 hertrouwde hij in Den Haag met Geertruijd van Dorp.

Van Johan Bax en Geertruijd van Dorp waren de volgende zonen bekend:

- Willem Maurits (wordt in akte overname huis te IJsselstein d.d. 1-10-1635 zoon van Geertruijd van Dorp genoemd).
- Albert Johan Bax
- Philips Marcelis Bax

Er worden in het genealogische deel van het boek van TH. A. Boeree geen kinderen uit de relatie met Maria van Huchtenbroeck genoemd, terwijl er al vóór 15-4-1586 sprake was van een huwelijk met Johan Bax (1.) Dit betekent niet dat er in dit huwelijk geen kinderen zijn geboren. (19.)

Zo vond ik Johan Bax de Jonge in relatie tot Johan Bacx (1.):

1. Op 12-4-1606, na het overlijden van het overlijden van Aelbrecht Johan van Dorp, werd jonkheer Johan Bax de Jonge door ritmeester Johan Bax en zijn huisvrouw Geertruijd van Dorp gevolmachtigd om namens hen op te treden bij de inning van pachtgelden van de door Geertruijd van Dorp na overlijden ouders en broer geërfde landerijen te Schiedam (Kethel en Spaland). (20.)

Verder:

Bij de slag bij Mühlheim op 9 oktober 1605 was prins Maurits met ruiter Johan Maurits Bacx, zoon van Jan Bacx (!), verwickeld in een gevecht tegen de Spanjaarden. Zijn oom Marcelis Bacx nam ook deel aan dit gevecht. (21.)

---

19. De Kroniek van het geslacht Backx, TH. A. Boeree Wageningen 1943 blz. 479, 484, 485, 486, 490, 493;

20. Rechterlijk Archief Kethel en Spaland, Inventarisnummer 91, protocollen voor Schout en Schepenen, Verleden akten van Transport, schuldbekentenissen, Borgstellingen, Testamenten etc. 176 Folio's 8-10-1602 t/m mei 1612;

21. De Kroniek van het geslacht Backx, TH. A. Boeree Wageningen 1943, bl. 404

De ruiter Jonkheer Johan Bacx wordt verder nog vermeld in een akte opgemaakt op 20-2-1605 te Utrecht, waar hij samen met Marcelis Bacx in het Catharijneconvent verblijft. (22.)

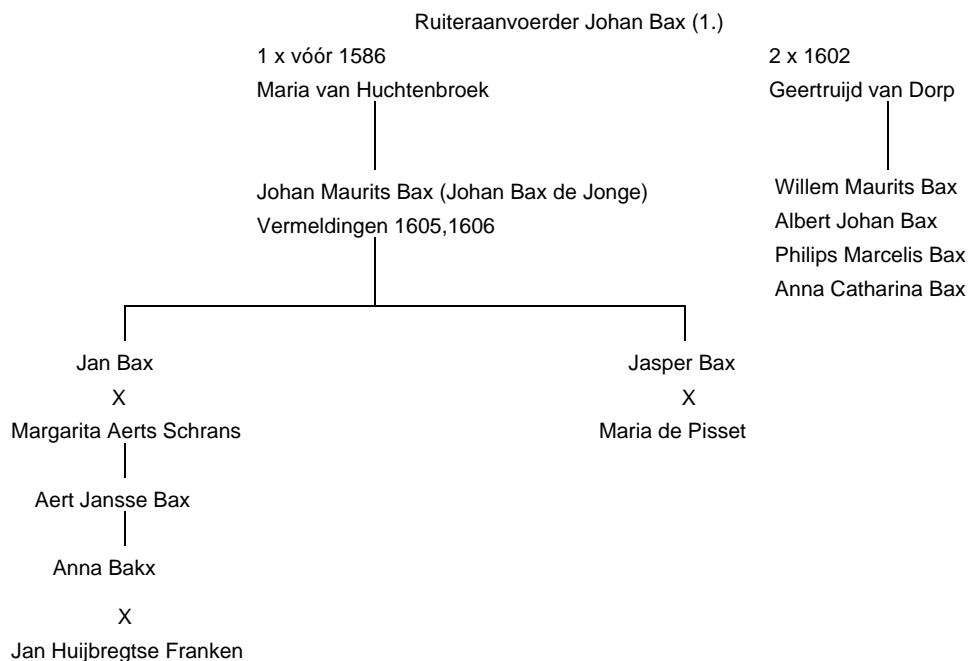
De troepen van Maurits verbleven rond 1605 te Wesel. (23.)

Johan Maurits Bacx alias Johan Bacx de Jonge maakte daar deel van uit en we weten uit de trouwakte van 26-4-1633 te Bergen op Zoom dat Jasper Bacx was geboren te Wesel.

De mannelijke leden van de familie Bax waren tijdens de 80-jarige oorlog (1568-1648) zonder uitzondering militair. En feit was dat militairen niet lang op één plek verbleven, maar regelmatig heen en weer pendelden tussen de verschillende garnizoenssteden. Hun kinderen werden vaak gedoopt door de eigen legerpredikant, waarvan helaas de archieven (*exacte bewijzen*) verloren zijn gegaan. (24.)

Echter, uit de vooraanstaande positie van de protestantse Bergse familie van Anna Bakx (waaronder *o.a. notaris Johan Baks*), de relatie tussen Jasper Bax met Maria de Pisset en daarmee met de familie van de ruiteraanvoerders, en ook de relatie tussen Jasper en Jan (overeenkomsten in woonplaats en vernoeming zoon Jasper) kan een aannemelijke familierelatie tussen haar en de ruiteraanvoerders worden herleid.

Aangezien de gebroeders Jan en Jasper Bax niet genoemd werden als directe erfgenamen van ruiteraanvoerders Paulus, Marcelis en Johan Bax (1.), is nu het meest aannemelijke scenario dat ze de zonen waren van Johan Maurits Bax, alias Johan Bax de jonge; de al in 1605 volwassen zoon van Johan Bax (1.) uit zijn relatie met Maria van Huchtenbroek en dat Johan Maurits Bax *-immers ook nergens genoemd als erfgenaam-* moet zijn overleden vóór zijn vader Johan Bax (1.); die is geboren omstreeks 1540 en is overleden tussen 15-4-1624 en 19-12-1624.

Jeroen van Oevelen

Goes, 11 april 2022

22. Het Utrechts archief, Notaris J. van Herwaerden, Toegang 34-4 Notarissen in de stad Utrecht 1560-1905, Inv. 20, Akte 84.

23. -Modley J.L., de opkomst van de Nederlandsche Republiek, deel 10, p. 53, 's Gravenhage 1881;

24. Geloof kan Bergen verzetten, Charles de Mooij, 1998 Hilversum, blz. 22;

-. De Kroniek van het geslacht Backx, TH. A. Boeree Wageningen 1943, blz. 475